

ZENIT

/ Kulturni občasnik za mlade zanesenjake
/ Gledališče Koper / Pokrajinski muzej Koper
/ Comunità Autogestita Costiera della
Nazionalità Italiana Capodistria, Centro
Italiano "Carlo Combi" Capodistria /
Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper
/ Pokrajinski arhiv Koper / Otok, zavod za
razvijanje filmske kulture, Izola / Pomorski
muzej "Sergej Mašera" Piran / Znanstveno-
raziskovalno središče Koper
/ Letnik XIII / Številka 2 / December 2019 /
Brezplačni izvod /

TO JE PRECTAVA ENIH NA-
JBOLŠIH KI SEMIH GLEDAL,
RES STE DOBRO ZAJIGR-
ALI. NA LEPŠE MI JE BIL O-
KO JE BILA PESMICA DAJZ-
MAJ. TO JE BILE NAJBOLŠE-
V PRECTAVI. ODOSEGA
RESNO MISLIM. TO JE BI-
LO NAJBOLŠEV PRECTAV!
ZDAJ SE MOJE BESEDE -
KONČAJO INŠE TO JAZ SEM.
MARK

Festival Pri svetilniku

14. novembra se je končal 9. festival Pri svetilniku, ki je v naše gledališče pripeljal veliko obiskovalcev. Bilo jih je tako veliko, da že samo številko dolgo časa izgovarjaš, kaj šele na prste šteješ vse, ki so si ogledali gledališke predstave. **Osem tisoč devetsto deset** obiskovalcev ali 8910 otrok, staršev, učiteljev in spremljevalcev. To pa ni od muh!

In kaj so vsi ti ljudje v gledališču počeli? Ogledali so si **osemdeset dogodkov** in **dve gledališki premieri**, predstavo **Super reva** in predstavo **Mehurčki**.

In verjetno si med tistimi, ki si si eno od predstav ali enega od dogodkov ogledal ali ogledala, dragi bralec ali bralka, ki sedaj prebiraš te strani. In mogoče se celo najdeš na kateri od fotografij, ki nam vse pričajo o pestrem gledališkem dogajanju v našem gledališču.

Toda preden te, dragi bralec in bralka, prepustim zvedavemu branju časopisa, ti še zadnjič v tem letu postavim nalogo, ki se glasi tako, kot boš prebral ali prebrala spodaj.

Napiši zgodbo. Začne naj se z *Nekoč se je pri svetilniku nekaj nenavadnega zgodilo ...* V svoji zgodbi uporabi številke 8910, 80 in 2. Kaj lahko z njimi počneš? Kar koli. Prepusti se domišljiji in ustvarjaj. Lahko je 8910 morskih valov, ali 80 galebov, ali 2 začarana princa, ali ... V zgodbi naj nastopajo junaki, ki si jih videl v gledaliških predstavah ali filmih, in naj jih ne bo manj kot tri in več kot pet. O čem pa naj zgodba govori? O svetilniku seveda. Kakšnem in čigavem? Ne vem. Takšnem posebnem, takšnem, kot ga vidiš v svoji domišljiji.

👉 Zgodbo nam pošlji na naslov: Gledališče Koper, Verdijeva 3, 6000 Koper, s pripisom »Za Svetilnik/zgodba«, najkasneje do 24. januarja 2020.

✳️ **Želim ti veliko lepega, uspešnega, zvedavega in ustvarjalnega početja v novem letu. In še kopicico novih, razburljivih, presenetljivih in izvirnih zgodb, s katerimi se bodo odpirala nova in neznan obzorja.** ✳️ *Samanta*

prvi prizor

Muzejska jesen na fotografijah

Dijaki 3. letnika Gimnazije Koper so v okviru projektnega dne spoznavali primorsko polpreteklo zgodovino in obiskali tudi Pokrajinski muzej Koper.

V jesenskih mesecih smo v Muzejski galeriji gostili razstavo svetovno znane ilustratorke Nicolette Costa. Njenih delavnic so se z navdušenjem udeležili otroci iz Vrtca Koper, vrtca La coccinella iz Pirana, vrtca Delfino Blu iz Koprca ter kopske osnovne šole Pier Paolo Vergerio il Vecchio.

Na sobotni delavnici ob Mednarodnem dnevu otroka smo na osnovi muzejskih motivov v tehniki kolaža ustvarili unikatne beležke – prave dizajnerske mojstrovine!

Tudi letos so nas obiskali nadobudni arheologi iz Vrtca Šmarje.

Takole so pozirali »Rimljani« iz Srednje šole Izola.

Previdno in predano so se dela s predmeti lotili učenci Centra za korekcijo sluha in govora Portorož.

Lov na zaklad je v petošolcih OŠ Šmarje prebudil raziskovalnega duha.

Kaj veš / Veš kaj o primorski zgodovini?

Dragi muzejski detektivi, tokrat bomo pokukali v stalno razstavo novejšje zgodovine, ki nas popelje po zgodovini Primorske v zadnjih 150 letih. Oglejmo si jo lahko v posebnem paviljonu za palačo Belgramoni Tacco in njenimi vrtovi. Razstava prikazuje boj Primorcev za svoj jezik, kulturo in identiteto na območju slovenske Istre, Brkinov in Ilirske Bistrice.

Vabimo vas, da si jo ogledate še pred načrtovano prenovo, v pokušino vam ponujamo nekaj fotografij, dokumentov in seveda z njimi povezanih vprašanj.

5. V času med obema vojnama je Istra pridobila številne novosti na področju gospodarstva in transporta. Med njimi je bila

- r) razširitev solin
- s) ustanovitev Luke Koper
- š) gradnja istrskega vodovoda

1. Razstava je razdeljena na štiri obdobja. Katero obdobje NI predstavljeno na razstavi?

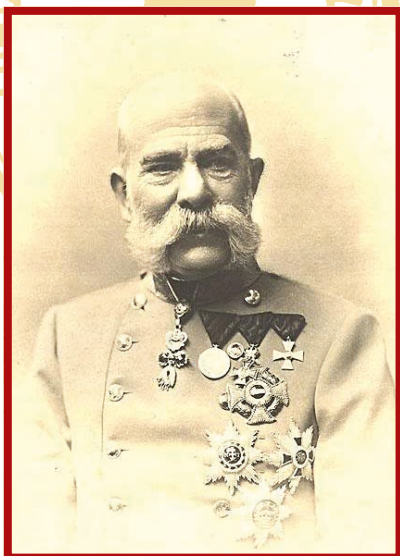
- a) obdobje vladavine fašizma
- b) prva svetovna vojna
- c) druga svetovna vojna
- č) Rimski imperij
- d) čas po drugi svetovni vojni

3. Kako se imenuje najbolj znano bojišče na Primorskem v prvi svetovni vojni?

- h) Kaninska vas
- i) soška fronta
- j) Tolminska korita

2. Kdo je na sliki?

- e) avstro-ogrski cesar Franc Jožef
- f) fašistični vodja Benito Mussolini
- g) voditelj partizanske vojske Josip Broz - Tito

4. Fašisti so v obdobju med obema vojnama izvajali poitalijančevanje: slovenski časopisi in društva so bili ukinjeni, v šolah je bila uporaba slovenščine prepovedana, slovenska imena oseb in krajev so spremenili v italijanska. Ilirsko Bistrico so preimenovali v

- k) Villa del Nevoso
- l) Primano
- m) Senosecchia

6. Primorska je v drugo svetovno vojno vstopila kot del Kraljevine Italije, po kapitulaciji pa so se začele akcije za njeno priključitev k Jugoslaviji. Znameniti stavek iz tega obdobja, ki govori o Primorski, se glasi:

- l) »Tujega nočemo, svojega ne damo.«
- m) »Smrt fašizmu – svoboda narodu!«
- n) »Kultura in prosveta, to naša bo osveta.«

7. Zavedni Slovenci so se sovražniku, ki je zasedel njihovo domovino, upirali. Združili so se v odporniško gibanje, ki ga je vodila

- d) Zveza potrošnikov Slovenije
- e) Osvobodilna fronta
- f) Katoliška narodna stranka

8. Povojno obdobje je čas obnove domovine: na ruševinah je bilo treba zgraditi nove domove, ceste, šole, mostove, tovarne. Zagnati je bilo treba gospodarstvo, postaviti šolski sistem in spodbuditi kulturno življenje. Na sliki so ribje konzerve, ki so jih izdelovali in polnili

- f) v tovarni Tomos Koper
- g) v tovarni Delamaris Izola
- h) v tovarni Mehanotehnika Izola

9. Naša razstava se sklene z učilnico iz časa Jugoslavije. Kdo je s slike nad tablo zrl na učence in jih opozarjal na to, da se morajo »učiti, učiti in še enkrat učiti«:

- h) Napoleon Bonaparte
- i) Winston Churchill
- j) Josip Broz - Tito

.....

Številni starejši Koprčani se še spominjajo prostora, v katerem danes stoji stalna razstava novejšje zgodovine; spadal je pod hotel Galeb – kot tudi vrt pred njim, kjer je bilo plesišče.

Kaj je bilo v prostoru, pa boste poznali, če črke pred pravilnimi odgovori prepisete na spodnje črtice:

(4) (7) (8) (6) (9) (3) (5) (1) (2)

* Brigita

Rešitev: 1 č, 2 e, 3 i, 4 k, 5 š, 6 l, 7 e, 8 g, 9 j. Nekdo je bilo tam kegljišče.

Ustvarjalnice – napovednik

Sobota, 14. december, od 10.–12. ure
Okrasimo božično drevesce, kot so ga nekoč ...

Na **praznično druženje** ste vabljeni otroci, starši, *nonoti*, muzejski prostovoljci in sploh vsi muzejoljubi. Pogovarjali se bomo o starih običajih v adventnem času, okrasili božično drevesce po starem in mimogrede pokukali v muzejske sobane ter poiskali likovne motive, povezane s prazniki. Vstop prost. *

Tri muzejske prostovoljke: Ilica, Vojka in Avelina ob okrašenem "pinu".

Koliko poznáš Pokrajinski muzej Koper?

Obleci svojo nošo

Muzejska zabava iz domačega naslanjača

Če v mrzlih zimskih dneh radi ostanete doma, lepo na toplem, vam predlagamo virtualni obisk muzeja: obiščite našo **splet-no stran**, kjer vas v zavihku **Zabava** čakajo kvizi, uganke in igrice: www.pokrajinskiemuzejkoper.si/si/muzej/zabava *

Foto: Archivio asilo "Delfino blu"

Il Giardino d'Infanzia "Delfino blu" con Nicoletta Costa

Foto: Archivio asilo "Delfino blu"

Ll desiderio di conoscerla da vicino, di parlarci e di sapere qualcosa in più di lei, ci ha portati ad ottobre del 2017, proprio nella sua Trieste. Da un incontro e una chiacchierata tranquilla e allo stesso tempo ricca di idee è nata una bellissima collaborazione. Il primo incontro con i bambini si è svolto a Capodistria nel 2018, qui la Nuvola Olga ha fatto da protagonista e i nostri piccoli hanno disegnato, ascoltato racconti e osservato, con meraviglia e attenzione, il talento della scrittrice **Nicoletta Costa**, che ricordiamo essere una tra le più note e amate **illustratrici e autrici italiane dei libri per l'infanzia**.

La collaborazione si è estesa quest'anno al Museo regionale di Capodistria e nei mesi autunnali, anche i nostri bambini hanno potuto cogliere il mondo magico delle sue illustrazioni attraverso i suoi conosciutissimi personaggi: la Nuvola Olga, la Luna Giovanna, Giulio coniglio, per non dimenticare i gatti, tanto amati dall'artista stessa.

Il gruppo delle Stelline inoltre è stato invitato a partecipare all'inaugurazione della mostra, svoltasi l'11 settembre 2019, nella Galleria museale a Capodistria.

Tutto il nostro Giardino d'Infanzia "Delfino blu" si sente di ringraziare Nicoletta Costa per la disponibilità e la gentilezza con cui ha trasmesso la passione e l'amore per il suo meraviglioso lavoro.

Foto: Archivio asilo "Delfino blu"

"Un bambino piccolo disegna quello che pensa, non quello che vede. Io mi sento vicina a questo genere di astrazione. Mi ispira moltissimo il surrealismo dei bambini piccoli". (Nicoletta Costa)

Di seguito riportiamo alcune foto relative al laboratorio curato da Nicoletta Costa a cui hanno partecipato i bambini del "Delfino blu". * *La direttrice, Monica Bertok*

Zima, zima bela ...

Zima in z njo prihajajoči prazniki so veselo obdobje tudi v Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper. Vsak četrtek se nam lahko pridružite na pravljčnih uricah, kjer se bomo družili in spoznavali, prebrali pravljico, ki nas bo popeljala v svet domišljije in pravljčnih bitij, ter preizkusili naše spretnosti prstke na zanimivih in ustvarjalnih delavnicah.

Božično vzdušje pa ne bo omejeno samo na prostore naše knjižnice. Pravljice boste lahko poslušali tudi na Titovem

trgu, kjer vas bo pod jelko pričakala naša knjižničarka in z vami preživela prav posebno urico, polno smeha in igrive ustvarjalnosti.

Zima je čas, ko se veliko živih bitij odpravi na težko zasluženi zimski spatec, to so na primer netopirji, ježi in medvedi. Za vse vas, ki od energije prekipevate tudi v hladnih zimskih dneh, pa smo izbrskali nekaj zimskih ugank: poskrbele bodo, da bodo vaši možganci ostali budni in aktivni.

Nikar ne pozabite na obisk knjižnice, kjer vas bo pričakalo ogromno zanimivih knjig z različnimi temami, ki vam bodo delale družbo v dolgih zimskih večerih.

* *Priprava: Tjaša Jazbec*

Uganke so povzete iz:

- Cvetka Sokolov: Kdo nikoli ne miruje?
- Andrej Rozman Roza: Uganke 100 + 1

Zimski bralni namigi:

V tem delu leta rado zebe,
v tem delu leta je pač mraz.
Sta led in sneg, so gole veje,
je kratek dan, je teme čas.

ewiz

Z neba kakor puhek mehak
priletijo,
kdo od otrok se jih ne veseli?
Posamezne hitro se v roki
stopijo,
če jih dovolj bo, le brž na sani.

snežinke

Ta mož živi samo pozimi,
ta mož korenčkov nos ima,
ko sonce spet topleje greje,
stopi se, saj je iz snega.

sneženi mož

Okrogle oblike, se rada zdrobi,
vse leto sameva, decembra visi
na smrečici zali – kako se blešči.

okrasek

S trakovi prepredena,
bogato okrašena,
z lučkami utripa,
svetlobo mehko sipa.

novoletna smrečica

Kakšen vonj mi draži nos?
Kaj neki se v pečici peče
v obliki zvezde, smrečice,
hrustljivo in dišeče?

praznični piškoti

Ko pride, pade in ne vstane,
ampak obleži,
kar enim se zelo dopade,
druge pa jezi.

bovs

Sliši se čudno, a vendar je res,
da vozi vozilo po tleh brez
koles.
Ko se požene na pot z vrha
brega,
pa mu potrebna ni niti vprega.

sani!

Skrivnostni prevoznik
ima čudežno moč,
da do vseh naročnikov
prispe isto noč.

Božiček/Dedek mraz

Dobrodelni smo ... ali: otroci so naše največje bogastvo

Dobrodelnost je opravljanje dobrih del, ki jim je cilj uresničevati moralno pozitivne vrednote v družbi. Danes je dobrodelnost veliko bolj na očeh javnosti, predvsem zaradi množičnih medijev in družbenih omrežij. **Dobrodelnost** in *miloščina* v srednjem veku sta v ospredje postavila pomoč in skrb za poznane ljudi, ki jim njihov položaj ni dovoljeval *beračenja*, so pa zaradi različnih razlogov obubožali. Najbolj se je izkazovala pomoč članom *bratovščine*, dejanski reveži oziroma berači pa so bili družbeno izločeni, kot nevredni pomoči in usmiljenja.

V 13. in 14. stoletju so začeli ustanavljati dobrodelne institucije, ki so skrbele za obubožane, bolne in za najdenčke. Revščina v zgodovini ni bila povezana le z družbenim položajem

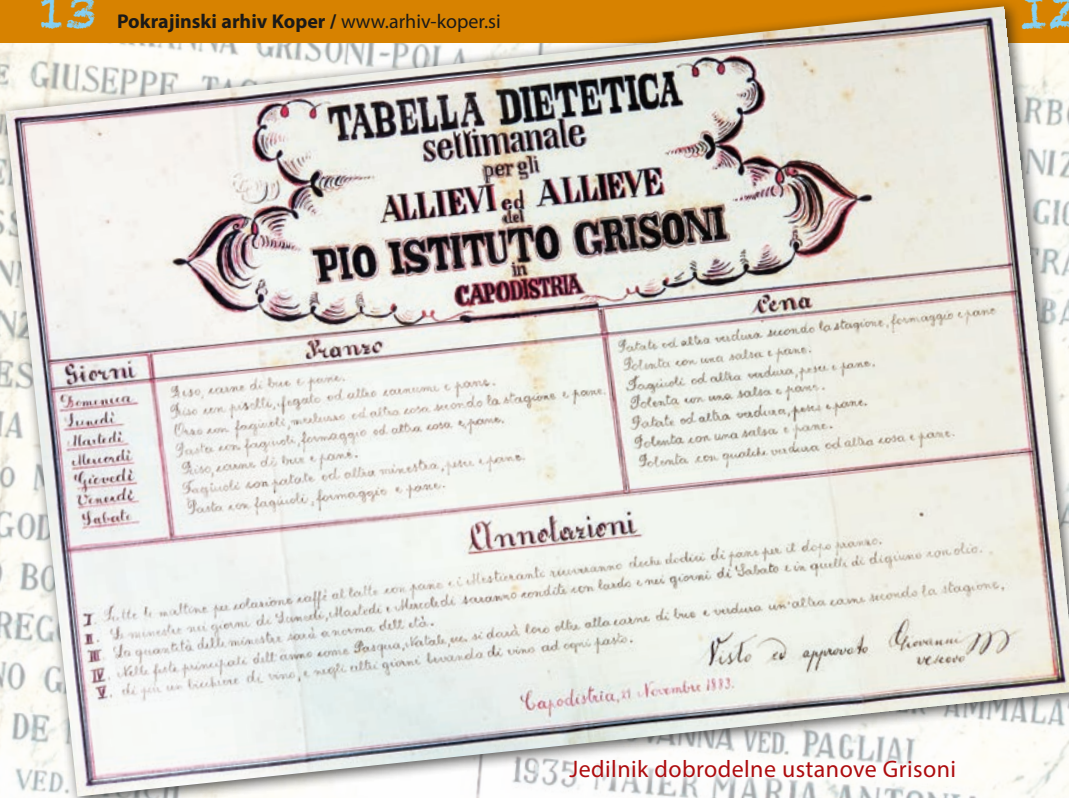

Naslovnica nove knjige, ki jo je decembra 2019 izdal Pokrajinski arhiv Koper

Dobrotniki bolnišnice pri Servitih.

ali vojno, dostikrat je usodo ljudi zaznamovala epidemija takrat neozdravljivih bolezni. Usoda otrok, zapuščenih (najdenčkov), osirotelih, bolnih, je pisala zgodovino družbenega razvoja nekega območja. Zapuščanje otrok, zlasti na krajih, kjer je bila možnost, da jih najdejo, velika, je bila sprejemljiva družbena rešitev; preprečevala je detomore in reševala neželene nosečnosti. Zapuščanja so se posluževale tudi revne družine, ki so otroke oddajale ali celo prodajale premožnejšim za sluge ali vajence. Po Evropi so ustanavljali **najdenišnice**, ki so za zapuščene otroke skrbele in jih umikale s ceste. V 18. in 19. stoletju se je število zapuščenih otrok izjemno povečalo, saj naj bi bil vsaki četrti otrok najdenček.

V Kopru je za najdenčke skrbel sprva mestni špital sv. Nazarija in kasneje mestna bolnišnica. Leta 1812 je bil celo sprejet *dekret*, ki je določal, da mora vsaka dobrodela ustanova, ki sprejema najdenčke, imeti »ruoto« (vrtljivi del, v katerega si lahko odložil otroka).

Med prvimi vrtci v 19. stoletju je bil tudi **dobrodelni vrtec v Kopru**, odprt 25. 11. 1839. Največ zaslug za odprtje vrtca sta nedvomno imela zakonca Grisoni, Francesco in Maria Anna Pola. Poleg njiju pa tudi odvetnik Antonio de Madonizza in grof Giuseppe del Tacco. V vrtec je bilo leta 1847 vključenih 42 deklic in 48 dečkov. Med letoma 1866 in 1868 je bil vrtec zaradi vojne in epidemije kolere zaprt. Vrtec je kot zasebna ustanova svoja vrata zaprl 1870, kot javna ustanova pa jih je odprl 1873. Poleg vrtca sta zakonca Grisoni odprla še

Jedilnik dobrodelne ustanove Grisoni

Mudina vrata, kjer je stal špital

Dobrodelno ustanovo Grisoni – neke vrste sirotišnico.

O teh in drugih dobredelnih ustanovah v Kopru, o življenju najdenčkov in sirot, o njihovi prehrani in o dobredelnosti Koprčanov preberite v knjigi Zdenke Bonin *Delovanje koprskih dobredelnih ustanov*, ki smo jo izdali v Pokrajinskem arhivu Koper. * *Nada*

Reši naloge:

1. Najstarejši vrtec v Kopru bi 25. novembra praznoval ...

a) 50 let; b) 110 let; c) 180 let; č) 200 let

2. Junak katere knjige in filma je odraščal kot sirota?

a) Ostržek; b) Harry Potter; c) Aragorn; č) Thor

3. Kaj pomeni biti dobrodelen?

4. Katere dobredelne organizacije poznaš?

Odgovoriti: 1. c; 2. b.

Manj znane besede:

miloščina – kar se da iz usmiljenja, dobrote zlasti beraču, revežu.

beračiti – ponižno prositi (za hrano, denar, obleke ...), pobirati miloščino.

bratovščina – družina, družba z enakimi zanimanji, vrednotami, dobredelnimi nalogami.

špital – ubožnica, bolnišnica.

dekret – uradna listina, odredba, ukaz.

* *Nada*

Senca in ustvarjalnost

ledališče in film sta dobra prijatelja z dolgo zgodovino. Vse do danes vplivata drug na drugega in se med seboj navdihujeta. V Kopru smo nju-
ne močne vezi spoznavali sredi novembra, ko smo se ves teden družili na
Filmskem rajanju – dnevih filma za otroke, družine in mlade. Čeprav smo gledali
številne igrane in dokumentarne filme, smo se še posebej čudili, kako močno je
gledališče vplivalo na nastanek in razvoj animiranih filmov!

Foto: Natalija Gajič

Za učitelje

abimo vas, da številne privlačne in preproste **filmske vaje** vnesete v delo s svojimi učenci ali dijaki s pomočjo **nove filmskovzgojne spletne strani** www.thefilmcorner.eu, ki vam jo s sodelavci zavoda Otok v projektu Filmski kot/The Film Corner **z januarjem 2020 pomagamo brezplačno testirati in uporabljati v razredih**. Prav tako v okviru projekta Film v gibanju **nudimo izvedbo delavnic za učitelje na vaši šoli**.

Toplo vabljeni, da nam pišete na lorena.pavlic@isolacinema.org. Oba mednarodna projekta podpira podprogram EU Ustvarjalna Evropa-MEDIA. *

Na delavnici smo spoznavali zgodovino in izdelavo **senčnih lutk**. Senčne lutke sodijo med najstarejše dokumente žive gledališke kulture. Lahko se jih uporablja v lutkovnih predstavah ali filmskih animacijah. Sence iz papirja izrezanih lutk, ki jih projicira svetloba na platnu, ustvarijo magično igro teme in svetlobe. Največja mojstrica takšnih animiranih filmov je bila že pred stoletjem **Lotte Reiniger**. Na spletni strani YouTube vtipkajte v brskalnik njeno ime in spoznajte njene dih jemajoče mojstrovine, saj jih je na srečo precej prosto dostopnih na tem kanalu.

Ste vedeli, da je Lotte Reiniger ustvarila **prvi celovečerni animirani film v zgodovini** (njegov angleški naslov je *The Adventures of Prince Achmed*) ter z njim izumila multiplan kamero in tehniko? Za izdelavo 82 minut animiranega filma daljnega leta 1926 je Lotte potrebovala kar dve (!) leti dela. Namesto dvodimenzionalne slike je prva omogočila učinek globinske perspektive. Walt Disney je kasneje to tehniko razvijal naprej in z njo zaslovel po vsem svetu. No, v resnici si je leta 1933 še elegantno pripisal zasluge zanjo, ko jo je patentiral kot svoj izum. * **Lorena**

Odlična zabava za deževne dni:

Domače gledališče senčnih lutk!

Potrebujete:

škarje, črn flomaster, selotejp, tanke palčke, namizno ali baterijsko svetilko, kartonasto škatlo, papir za peko.

Navodila:

Škatlo obrnite tako, da dobite večji kartonasti okvir, v katerega nalepite papir za peko. Izrežite preproste živalske like in jih pobarvajte, da bodo popolnoma črni. Lahko izrežete like, ki so na voljo tu, ali jih prerišete v večjo velikost oz. jih narišete sami. Na vsak lik nalepite palčko. Postavite okvir škatle pokonci in za njim prižgite svetilko. Ugasnite vse preostale luči, da je naokoli čim bolj temno. In *ta-dam!* Gledališče je pripravljeno, da med škatlo in svetilko vstopijo vaši liki. Izmislite si le še zgodbo po svojem okusu. *

Solinarsko orodje

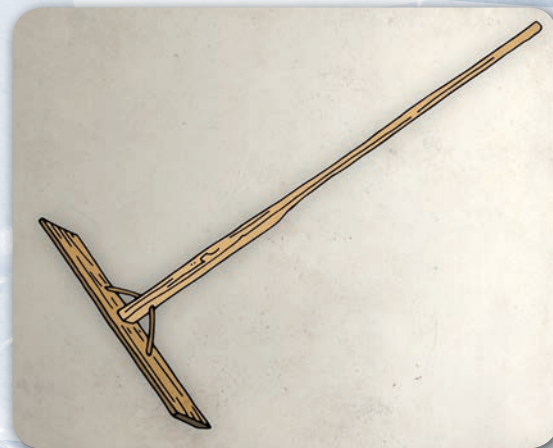
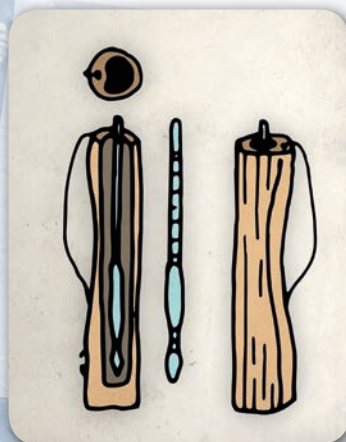
V prejšnji številki ste izvedeli, da je bilo poznavanje vremena za solinarje zelo pomembno, saj je ravno vreme tisto, ki odloča o nastajanju soli. Toda znanje solinarjev je moralo biti veliko širše.

V starih solinah, ko so solinarji samostojno delali na svojih solnih poljih in živeli v solinarskih hišah, so morali zelo dobro poznati celoten postopek pridelave soli. Poznati so morali **sistem pretakanja vod** od morja do bazenov, znati **vzdrževati solna polja** in seveda sol redno tudi **pobirati**.

Danes, ko sol pridobivajo na moderniziranih solinah, je delo razdeljeno in ga opravljajo **solinarji**, torej tisti, ki sol pobirajo, **vodarji**, ki skrbijo, da je v bazenih zadostna količina vode, in **vzdrževalci**.

Pri delu solinarjev se je z njihovo iznajdljivostjo v stoletjih razvilo najrazličnejše **delovno orodje**. To je bilo večinoma leseno, preproste oblike, toda nadvse uporabno. Tokrat boste spoznali nekaj izmed orodij, njihovo uporabo in poimenovanje, ki je prav tako edinstveno.

Slike orodij poveži z imenom in razlago, za kateri predmet gre. Pri tem si lahko pomagata tudi s fotografijami, ki prikazujejo, kako so solinarji orodja uporabljali.

Ilustracije: Vasko Vidmar

Botaso je posoda na ročaju, s katero so največkrat zajemali vodo ali blato.

Taperini so lesene cokle za hojo po občutljivem dnu kristalizacijskih bazenov.

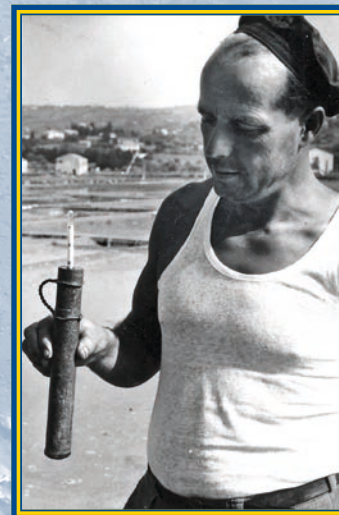
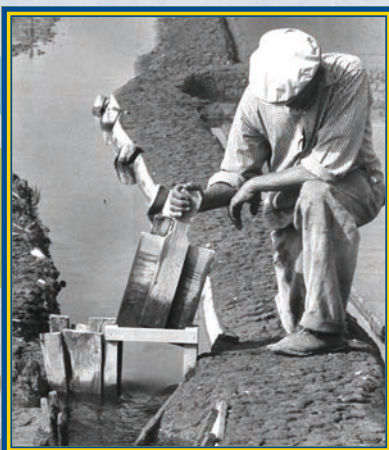
Gavero je strgalo, s katerim so sol v kristalizacijskem bazenu zrinili na kup.

Provin je pripomoček, s katerim so merili slanost morske vode.

Palmoni so zajemalke za sol.

Boca (bokela) je zapornica, s katero so zapirali ali odpirali dovod vode v različne dele solnega polja.

Scova je svitek iz grmičevja divjih špargljev, skozi katerega so precejali in dodajali bolj slano vodo v kristalizacijski bazen.

Praznična naloga: Nariši risbo v povezavi s solinami in solinarji ter nam jo pošlji na naslov Pomorski muzej Piran – Museo del mare Pirano, Cankarjevo nabrežje 3, 6330 Piran – Pirano. Mi bomo sliko razstavili na naši spletni strani, tebi pa poslali darilce. * Veronika

Inštitut za filozofske študije ZRS Koper

O religijah sveta

Verjetno ni nikogar, ki ne bi poznal filmske serije *Vojna zvezd*. V njej srečujemo dobre in tudi zelo zlobne ljudi, in tisti, ki v teh filmih skrbijo za to, da bi svet spet postal dober, so Jedi. Ti junaki verjamejo v Silo, in prav vsak od nas, ki si na tem svetu prizadeva za dobro, se lahko približa njihovega verovanju. Njihovo verovanje je namreč posebna vrsta religije.

Toda, ali je religija res najplemenitejši in najvišji dosežek človeštva ali pa religija lahko tudi povzroča nasilje in vojne po svetu? Preprostega odgovora na to vprašanje, žal, ni. Celó več: oboje je res! Religije so v resnici navdihnile nekatere najvišje kulturne dosežke, kot so glasbena dela Johanna Sebastiana Bacha, velika dejanja Mahatme Gandhija ali pa nekdanja cerkev, kasneje mošeja (danes pa muzej), Hagia Sofija v Istanbulu. Po drugi strani pa je religija včasih tudi navdihovala vojne in velike zločine: denimo v križarskih vojnah v srednjem veku, protestantsko-katoliški tridesetletni vojni v 17. stoletju v Evropi in v džihadističnih terorističnih napadih na civilno prebivalstvo v več delih sveta v zadnjih desetletjih.

V Sloveniji je najbolj razširjeno **krščanstvo**, in sicer **rimsko-katoliške veroizpovedi**. Morda se nam zdi preočitno, da bi o tem sploh razmišljali, vendar je zanimivo dejstvo, da v Sloveniji ni vasice ali mesta, v kateri ne bi opazili cerkve, običajno v samem središču. To nam pove, da je krščanstvo za številne Slovence sestavni del življenja ali vsaj kulturnega ozadja, v katerem so odraščali in živijo. Druge različice krščanstva pri nas so **protestantske** (protestant je bil tudi Primož Trubar, pisec prve slovenske tiskane knjige v 16. stoletju) ali pa **pravoslavna** (predvsem tisti kristjani v Sloveniji, ki so po poreklu iz Srbije ali Makedonije).

Vendar kljub temu marsikdo pri nas krščanstvo zelo slabo pozna. **Na kratko lahko preverimo svoje poznavanje krščanstva z razmislekom o naslednjih vprašanjih:**

- ❖ Ali ste vedeli, da je Jezus Kristus, osrednja osebnost krščanstva, ki ga kristjani častijo kot Božjega sina, v javnosti deloval, pridigal in bil poznan zunaj svoje vasi le nekaj več kot tri leta svojega življenja?
- ❖ Ali ste vedeli, da so v prvih stoletjih krščanstva škofje, ki danes v Katoliški cerkvi živijo neporočeni, v tako imenovanem *celibatu*, bili poročeni in običajno tudi očetje, kar je bilo v Cerkvi celo zaželeno?

Medtem, ko je naše znanje o krščanstvu pogosto pomanjkljivo, druge oz. **nekrščanske religije** poznamo še precej slabše. To neznanje lahko povzroči, da na religije, ki jih ne poznamo, in tudi na njihove pripadnike, gledamo sumničavo in imamo o njih napačne predstave. Na primer: v medijih lahko dandanes izvemo precej o **islam**u in **muslimanih**, običajno v negativni luči. Islam se pogosto prikazuje zgolj kot fanatična ali celo ekstremistična religija. Toda večina muslimanov po svetu je miroljubnih. V islamu vidijo navdih in vodilo, da postaja

Deček prižiga sveče v cerkvi v Egiptu.

jajo boljši ljudje, njihove skrbi in želje vsakdanjega življenja pa so podobne ali enake, kot so skrbi in želje večine nas. Danes je muslimanov na svetu pribl. 1,8 milijarde, kar pomeni, da je islam druga največja religija na svetu, takoj za krščanstvom. Kristjanov je pribl. 2,3 milijarde.

Judje, kristjani in muslimani verujejo v enega boga stvarnika in skušajo uravnavati svoje življenje na moralni način v skladu z božjo voljo. Poleg teh religij, ki jih imenujemo **monoteistične**, pa obstajajo še zelo množične in precej drugačne religije: **hindujci** (1,1 milijarde) verujejo v mnogo bogov; nekateri **budisti**, ki jih je vseh skupaj pol milijarde, pa v bogove ali božanstva sploh ne verujejo in se osredotočajo predvsem na duhovno disciplino s pomočjo meditacije. Hindujci in budisti verujejo v reinkarnacijo (ponovna rojstva). Nekatero religijo, kot sta denimo **daoizem** na kitajskem in **šintoizem** na Japonskem, častijo naravo, duhove in prednike.

Religije se tudi spreminjajo, čeprav se včasih na videz zdi, da so »vedno enake«. Nastajajo pa tudi **nove religije**, kot

Vir: <https://flic.kr/p/pjZwW8>

Notranjost mošeje v Londonu.

Vir: <https://flic.kr/p/cniMEG>

Sprejetje novincev v budistični meniški red v Mjanmaru v Burmi.

je denimo **raeljanstvo**, katerega pripadniki verujejo, da so življenje na zemlji in človeštvo ustvarila zunajzemeljska bitja. Takšne religije so danes v glavnem majhna gibanja (raelijancev je pribl. 100.000), v bodoče pa morda postanejo velike religije – kdo ve?

V vsakem primeru bodo religije ostale del našega sveta, zato je pomembno, da o njih nekaj vemo in jih poskušamo razumeti. Precej zanimivega se o religijah lahko naučimo iz nedavno izšle knjige za mlade z naslovom **Religijski pojmovnik za mlade**, ki je nastal na podlagi raziskovanja na Inštitutu za filozofske študije Znanstveno-raziskovalnega središča Koper. *

prvi
prizor

najbolj sem si zapomnil ko
smo pelj in ko ste pihali milne-
mehurčka, in ko se je Ciciban
zbujal, ko se je premikal Možiček
kopitljaček, ko se je Mama raz-
ezila, ko je prišlo pismo od Za-
morskega kralja, ko je bila Marna
jezna, ko je bilo odprto
okno, ko je Ciciban poslušal kako
Mama kuha marmelado, ko se je
Možiček kopitljaček nečesa domislil.

Mehurčki so se poigrali in vrtinčili nad odrskimi deskami. Otroci so z na stežaj odprtimi očmi zrlili proti njim, si jih želeli loviti in se poditi za njimi. Bilo jih je veliko, veliko več, kot je prstov ene, dveh, treh in celo štirih rok. V vsakem milnem mehurčku je mavrica in na koncu vsake mavrice je zaklad in so palčki in škratje. Če zapreš oči, si lahko predstavljaš, kako skočiš v en milni mehurček in le-ta te popelje v čarobno deželo.

Risbice in pisma, ki so nam jih poslali otroci iz OŠ Dušana Bordona, so morda tudi potovali v takšnih mavričnih mehurčkih ter nam pričarali domišljijski svet Župančičevih Mehurčkov. Pogledajte, preberite in se tudi vi potopite v čarobno deželo mavrice. * *Samanta*

Gledališče
Teatro Koper
Capodistria

1911

POKRAJINSKI MUZEJ KOPER
MUSEO REGIONALE DI CAPODISTRIA
KOPER REGIONAL MUSEUM

CAN
COSTIERA
MUSEO REGIONALE DI CAPODISTRIA
MUSEO DEL MARE - SERGEJ MASERA - PIRANO

OSREDNJA
KNJIŽNICA
CENTRALE
BIBLIOTECA
CENTRALE

OSREDNJA
KNJIŽNICA
CENTRALE
BIBLIOTECA
CENTRALE

POKRAJINSKI ARHIV KOPER
ARCHIVIO REGIONALE DI CAPODISTRIA

otok

POMORSKI MUZEJ - SERGEJ MASERA - PIRANO
MUSEO DEL MARE - SERGEJ MASERA - PIRANO

MESTNA OBČINA KOPER
COMUNE CITTA DI CAPODISTRIA

Občina Isole
Comune di Isole

OBČINA PIRANO
COMUNE DI PIRANO

Občina Ankarani
Comune di Ankarani

Svetilnik / Kulturni občasnik za mlade zanesenjake / Letnik XIII, številka 2 / Izdajajo: Gledališče Koper, za izdajatelja Katja Pegan; Pokrajinski muzej Koper, za izdajatelja dr. Luka Juri; Comunità Autogestita Costiera della Nazionalità Italiana di Capodistria, za izdajatelja Alberto Scheriani; Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, za izdajatelja David Runco; Pokrajinski arhiv Koper, za izdajatelja mag. Nada Cibej; Otok – zavod za razvijanje filmske kulture, za izdajatelja Lorena Pavlič; Pomorski muzej – Museo del mare "Sergej Mašera" Pirano – Pirano, za izdajatelja Franco Juri; Znanstveno-raziskovalno središče Koper, za izdajatelja prof. dr. Rado Pišot / Uredniški odbor: Samanta Kobal (urednica; info@gledalisce-koper.si), Brigita Jenko (brigita.jenko@pokrajinski.muzej-koper.si), Roberta Vincioletto (info@centro-combi.eu), Urška Bonin (urska.bonin@kp.sik.si), Nada Cibej (nada.cibej@arhiv-koper.si), Lorena Pavlič (lorena.pavlic@isolacinema.org), Veronika Bjelica (veronika.bjelica@gmail.com), Alenka Obid (alenka.obid@zrs-si) / Lektorica slovenskega jezika Alenka Juvan / ISSN C506 – 158X / Priprava slik in tisk Tiskarna Vek Koper / Naklada 2.600 / Koper, december 2019 / Na naslovnici izdelka mlajših učencev OŠ Dušana Bordona po ogledu predstave Mehurčki /